

NAGY ILONA

Összegzés és értékelés a HEROSZ Tábor botanikai csoportjának munkájáról

Hajdúnánás közigazgatási területének öt részén végeztünk megfigyeléseket, így a Szőkezugban, a Varjas részen, a horgász tavak környékén, a Keleti-főcsatorna mentén és a régi temetőben. Megismerkedhettek a tanulók a telepített erdősávok, az azokkal szomszédos legelők, a száraz sziki rétek, a vakszikek és a mélyebb fekvésű nedves rétek, továbbá a Keleti-főcsatorna, 1-es csatorna, s több vízelvezető árok vízparti és hínáros növénytársulásaival.

A csoport feladata a megfigyelt területek virágos flórájának a begyűjtése, feldolgozása, fajlista összeállítása, s ennek révén a gyerekek fajismeretének bővítése, növényhatározási gyakorlatokkal a meghatározás elsajátítása volt. A természet szépségét, érdekességét észrevehő, annak értékeit megbecsülő szemlélet kialakítását is célul tűztük ki.

A délelőtti terepbejárásokon gyűjtő, meghatározó munkát végeztünk. Elkészítettük a látott terület keresztmetszeti képét, feljegyeztük a legjellegzetesebb társulásalkotó fajokat. Ez hozzájárult a gyerekek ökológiai szemléletének formálásához. Nagy hangsúlyt fektettünk a fajismeret bővítésére. A megfigyelt fákról leveleket, terméseket gyűjtöttünk, papírlappal és gipszöntvénnnyel kéreg-lenyomatokat készítettünk. A délutáni feldolgozó tevékenységünk a megismert fajok rendszerezése, a felismerés gyakorlása, ezáltal rögzítése volt. Ekkor állítottuk össze a táborzáró kiállításunk anyagát is. A kiállításra elkészítettük a megfigyelt területek átlagos keresztmetszetét, amelyben elhelyeztük a leggyakoribb társulásalkotó fajok lepréselt példányait. Így a gyerekekben áttekinthető, rendszerezett kép alakult ki feltáró munkánkról.

A megfigyelt területek társulásai:

Telepített erdősávok növényei

Leggyakoribb fák: kocsányos tölgy, fehér akác, bálványfa, mezei juhar, korai juhar, magas kőris, mezei szil.

Ritkább elegyalkotók: kanadai nyár, fehér nyár, kocsánytalan tölgy, virágos kőris, ezüstfa, erdeifenyő, feketefenyő, enyves éger.

Leggyakoribb cserjék: kökény, egyőibés galagonya, húsos som, vadrózsa, csíkos kecskerágó, mezei szil

(főleg a Keleti-főcsatorna mentén).

Aljnövényzet: nagy csalán, alkörmös, eredei pajzsika, orvosi salamonpecsét, zsiódcseresznye.

Gyakori gombafajok: erdei csiperke, erdőszéli csiperke, piruló őzlábgomba, nagy őzlábgomba, sárga kénvirággomba, gyökeres fülőke, parlagi tölcsérgomba, lepketapló, labirintus tapló, pisztric gomba, sereges tintagomba.

Erdősávokat kísérő társulások, legelők legnagyobb egyed-számban előforduló növényei:

útszéli bogáncs, vadkender, borsfű pereszlény, mezei iringó, útifű félek, közönséges cickafark, réti peremizs, menta fajok, (pl. csombor menta), héjakut mácsonya, fehér here, pasztinák, murek, katángkóró, bürök.

Száraz sziki rétek legjellegzetesebb társulásalkotói:

veresnadrág csenkesz, egérárpa, közönséges cickafark, réti peremizs, fehér here, eper here, szarvaskerep, tarka koronafürt, ebszékfű, sóvirág, közönséges vasfű, murek, réti aggófű, réti zörgőfű, tövises iglice, héjakut mácsonya.

Vakszik és szikpadka leggyakoribb növényei:

Szikfok: bárányparéj

A magasabb térszínű padkán: sziki üröm, sziki utifű, kamilla, sóvirág, sziki pozdor.

Szikes pusztaré: veresnadrág csenkesz, egérárpa, sziki kerep.

Keleti-főcsatorna és kisebb vízelvezető árkok gyakori növényei:

Hínártársulás: békalencsék, békatutaj, rucaöröm, tócsagaz, hínáros és úszó békaszőlő, vízi hídör

Vízpartok gyakori növényei: nád, gyékény, csetkák, zsióka, keserűfűfélék, ebszőlő csucor, virágkák, vízi peszérce, fűzikék.

A megfigyelt terület legritkábban előforduló növény fajai:

fekete nádalytő, vízitők, kis ezerjófű, európai kunkor, mocsári tisztesfű, francia tamariska, magas aranyvessző, martilapu, bókó bogáncs, világító tölcsérgomba, nyílfű.

A fajlista jelmagyarázata:

E = Kizárólag erdősávban megfigyelt növények.

L = Erdősávok melletti legelők. (Lőszön és sziken)

K = Keleti-főcsatorna és az árkok növényei.

SZ = Száraz szikesek növényei.

V = Vakszik, szikpadka növényei

T = Régi temető növényei.

X = Már elvirágzott növények.

POLYPODIACEAE	-	PÁFRÁNYFÉLÉK	
Athyrium filix-femina		hölgy páfrány	E
Dryopteris filix-mas		erdei pajzsika	E
SALVINIACEAE	-	RUCAÖRÖMFÉLÉK	
Salvinia natans		rucaöröm	K
ABIETACEAE	-	FENYŐFÉLÉK	
Pinus sylvestris		erdeifenyő	E
Pinus nigra		feketefenyő	E
HELLEBORACEAE	-	HUNYORFÉLÉK	
Consolida regalis		mezei szarkaláb	SZ
RANUNCULACEAE	-	BOGLÁRKAFÉLÉK	
Clematis recta		felálló iszalag	T E
Ficaria verna		salátaboglárka	L T
Ranunculus acris		réti bolárka ártér	K
NYMPHAEACEAE	-	TÜNDÉRRÓZSAFÉLÉK	
Nuphar luteum		vízitők	K
CERATOPHYLLACEAE	-	TÓCSAGAZFÉLÉK	
Ceratophyllum submersum		sima tócsagaz	K
ARISTOLOCHIACEAE	-	FARKASALMAFÉLÉK	
Aristolochia clematitis		farkasalma	E
ROSACEAE	-	RÓZSAFÉLÉK	
Pyrus pyraeaster		vadkörte	E
Crataegus monogyna		egy bibés galagonya	E
Rubus caesius		hamvas szeder	E
Potentilla anserina		liba pimpó	L

Potentilla arenaria	homoki pimpó	L
Geum urbanum	erdei gyömbérgyökér	E
Agrimonia eupatoria	közönséges párlófű	SZ
Rosa gallica	parlagi rózsza	E
Rosa canina	gyepürózsza	E
Cerasus fruticosa	csepleszmeggy	E
Prunus spinosa	kökény	E
CAESALPINIACEAE -	LEPÉNYFAFÉLÉK	
Gleditschia triacanthos	Krisztus-tövis	E
	/lepényfa/	
FABACEAE -	PILLANGÓSVIRÁGÚAK	
Ononis spinosa	tövises iglice	SZ
Melilotus officinalis	orvosi somkóró	SZ L
Trifolium fragiferum	eper here	SZ
Trifolium repens	fehér here	SZ L
Trifolium pratense	réti v. vörös here	SZ L
Lotus corniculatus	szarvas kerep	SZ
Lotus tenuis	sziki kerep	SZ V
Amorpha fruticosa	gyalogakác	E
Robinia pseudo-acacia	fehér akác	E
Astragalus onobrychis	zászlós csüdfű	L
Coronilla varia	tarka koronafürt	SZ
Lathyrus tuberosus	mogyorós lednek	L SZ
ELEAGNACEAE -	EZÜSTFAFÉLÉK	
Eleagnus angustifolia	keskenylevelű ezüstfa	E
LYTHRACEAE -	FÜZÉNYFÉLÉK	
Lythrum virgatum	vesszős füzény	K
Lythrum salicaria	réti füzény	K
ONAGRACEAE -	LIGETSZÉPEFÉLÉK	
Epilobium hirsutum	borzas füzike	K
Epilobium parviflorum	kisvirágú füzike	K
Oenothera biennis	parlagi ligetszépe	L Sz

SIMAROUBACEAE -	BÁLVÁNYFAFÉLÉK	
Ailanthus altissima	bálványfa	E
ACERACEAE -	JUHARFÉLÉK	
Acer platanoides	korai juhar	E
Acer campestre	mezei juhar	E
CELASTRACEAE -	KECSKERÁGÓFÉLÉK	
Euonymus europaeus	csíkos kecskerágó	E
VITACEAE -	SZŐLŐFÉLÉK	
Parthenocissus quinquefolia	közönséges vadszőlő	T
ARALIACEAE -	BOROSTYÁNFÉLÉK	
Hedera helix	borostyán	T E
CORNACEAE -	SOMFÉLÉK	
Cornus mas	húsos som	E
UMBELLIFERAE -	ERNYŐSÖK	
Eryngium campestre	mezei iringó	L SZ
Conium maculatum	bürök	E L
Pastinaca sativa	pasztinák	L
Daucus carota	murok	SZ L
RUBIACEAE -	BUZÉRFÉLÉK	
Galium aparine	ragadós galaj	E
Galium verum	tejoltó galaj	SZ
CAPRIFOLIACEAE -	BODZAFÉLÉK	
Sambucus ebulus	földi bodza	E
Sambucus nigra	fekete bodza	E
Symphoricarpus rivularis	hóbogyó	
DIPSACACEAE -	MÁCSONYAFÉLÉK	
Dipsacus laciniatus	héjakut mácsonya	SZ L
MALVACEAE -	MÁLYVAFÉLÉK	
Lavatera thuringiaca	madármályva	SZ L
Althaea officinalis	orvosi zilix	L K
Malva neglecta	papsajt mályva	L
Hibiscus trionum	vetési varjúmák	L

OXALIDACEAE	-	MADÁRSÓSKAFÉLÉK	
Oxalis europaea		sárga madársóska	T E
GERANIACEAE	-	GÓLYAORRFÉLÉK	
Erodium cicutarium		bürök gémmor	L
EUPHORBIACEAE	-	KUTYATEJFÉLÉK	
Euphorbia cyparissias		farkas kutyatej	SZ
OLEACEAE	-	OLAJFÁFÉLÉK	
Fraxinus ornus		virágos kőris	E
Fraxinus excelsior		magas kőris	E
GENTIANACEAE	-	TÁRNICSFÉLÉK	
Centaurea minus		kis ezerjófű	K
Gentiana pneumonanthe		kornis tárnics Előháti erdő	
APOCYNACEAE	-	TÉLIZÖLDFÉLÉK	
Vinca minor		kis v. télizöld meténg	T
CONVOLVULACEAE	-	SZULÁKFÉLÉK	
Convolvulus arvensis		apró szulák	L
Convolvulus sepium		felfutó szulák	L
BORAGINACEAE	-	ÉRDESLEVELŐEK	
Heliotropium europaeum		európai kunkor	K
Symphytum officinale		fekete nádalytő	E
Anchusa officinalis		orvosi atracél	L
Myosotis palustris		mocsári nefelejcs	K
Echium vulgare		terjőke kígyószisz	L
VERBENACEAE	-	VASFŰFÉLÉK	
Verbena officinalis		közönséges vassfű	L SZ
LABIATAE	-	AJAKOSAK	
Prunella vulgaris		közönséges gyíkfű	L
Lamium purpureum		piros árvacsalán	E
Lamium maculatum		foltos árvacsalán	E
Stachys annua		tarlóvirág	K
Stachys palustris		mocsári tisztesfű	K
Salvia pratensis		mezei zsálya	L SZ

Calamintha clinopodium	borsfű pereszlény	L
Lycopus europaeus	vízi peszérce	K
Mentha pulegium	csombor menta	SZ L
SOLANACEAE	-	BURGONYAFÉLÉK
Hyoscyamus niger	bolondító beléndek	L
Physalis alkekengi	közönséges zsidócsereesznye	E
Solanum dulcamara	ebszőlő csucsor	K
SCROPHULARIACEAE	-	TÁTOGATÓFÉLÉK
Verbascum phoeniceum	lila ökörfarkkóró	L K
Verbascum phomoides	szöszös ökörfarkkóró	L K
Verbascum austriacum	osztrák ökörfarkkóró	L K
Linaria vulgaris	közönséges gyujtoványfű	SZ
PLANTAGINACEAE	-	UTIFŰFÉLÉK
Plantago maritima	szikali utifű	V
Plantago lanceolata	lándzsás utifű	L SZ
Plantago major	nagy utifű	L
PAPAVERACEAE	-	MÁKFÉLÉK
Chelidonium majus	vérehulló fecskefű	E
Papaver rhoeas	pipacs	L
CRUCIFERAE	-	KERESZTESVIRÁGÚAK
Capsella bursa-pastoris	pásztortáska	L
Diploaxis tenuifolia	szabdalt kányazsázsa	K
TAMARICACEAE	-	TAMARISKAFÉLÉK
Tamarix gallica	francia tamariska	T
VIOLACEAE	-	IBOLYAFÉLÉK
Viola arvensis	mezei árvácska	SZ T
HYPERICACEAE	-	ORBÁNCFŰFÉLÉK
Hypericum perforatum	közönséges orbáncfű	SZ
COMPOSITAE	-	FÉSZKESEK
Solidago gigantea	magas aranyvessző	T
Aster tripolium	szikali őszirózsa	Z
Inula britannica	régi peremizs	SZ

Xanthium strumarium	bojtorján szerbtövis	SZ	
Achillea millefolium	közönséges cickafark T	SZ	L
Matricaria chamomilla	orvosi székfű	V	
Matricaria inodora	ebszékfű	SZ	L
Artemisia santonicum	sziki ürüm	V	
Artemisia absinthium	fehér ürüm	SZ	
Artemisia vulgaris	fekete ürüm	SZ	L
Tussilago farfara	martilapu	X	K
Senecio jacobaea	jakabnapj aggófű	SZ	L
Arctium lappa	közönséges bojtorján	L	
Carduus nutans	bókoló bogáncs	SZ	
Carduus acanthoides	útszéli bogáncs	SZ	L
Cirsium arvense	mezei aszat	SZ	L
Centaurea jacea	réti imola	SZ	L
Cichorium inthybus	mezei katáng	SZ	L
Podospermum canum	közönséges szikipozdor	V	
Taraxacum officinale	pongyola pitypang	X	L
Sonchus arvensis	mezei csorbóka	SZ	
Lactuca serriola	keszeg saláta	SZ	
Crepis setosa	sertés zörgőfű	SZ	L
Crepis biennis	réti zörgőfű	SZ	L
PHYTOLACCACEAE -	ÁLKÖRMÖSFÉLÉK		
Phytolacca americana	álkormös	E	
CARYOPHYLLACEAE -	SZEGFÜFÉLÉK		
Melandrium album	fehér mécsvirág	SZ	L
Gypsophila muralis	mezei fátyolvirág	SZ	
Saponaria officinalis	szappanvirág	T	L
Cerastium vulgatum	réti madárhur	SZ	
Arenaria serpyllifolia	kakukk homokhur	SZ	
CHENOPODIACEAE -	LIBATOPFÉLÉK		
Camphorosma annua	bárányparéj	V	
PLUMBAGINACEAE -	KÉKGYÖKÉRFÉLÉK		

Limonium gmelini	magyar sóvirág	V	SZ
POLYGONACEAE -	KESERŰFÜFÉLÉK		
Rumex patientia	paréj lórom		SZ
Polygonum lapathifolium	lapulevelű keserűfű		K
Polygonum minus	keskenylevelű keserűfű		K
Polygonum hydropiper	borsos keserűfű		K
CANNABINACEAE -	KENDERFÉLÉK		
Cannabis sativa	vadkender		L
URTICACEAE -	CSALÁNFÉLÉK		
Urtica urens	árvacsalán	E	L
Urtica dioica	nagy csalán		E
ULMACEAE -	SZILFAFÉLÉK		
Ulmus minor	mezei szil		E
var. suberosa	paraléces szil		E
BETULACEAE -	NYÍRFAFÉLÉK		
Alnus glutinosa	enyves éger		E
FAGACEAE -	BÜKKFAFÉLÉK		
Quercus robur	kocsányos tölgy		E
SALICACEAE -	FÜZFÁFÉLÉK		
Populus x canescens	szürke nyár		E
Populus canadensis	kanadai nyár		E
Populus alba	fehér nyár		E
ALISMATACEAE -	HIDŐRFÉLÉK		
Alisma plantago-aquatica	vízi hidőr		K
Sagittaria sagittifolia	nyílfű		K
BUTOMACEAE -	VIRÁGKÁKAFÉLÉK		
Butomus umbellatus	virágkaka		K
HYDROCHARITACEAE -	BÉKATUTAJFÉLÉK		
Hydrocharis morus-ranae	békatutaj		K
ZOSTERACEAE -	BÉKASZŐLŐFÉLÉK		
Potamogeton natans	úszó békaszőlő		K
Potamogeton perfoliatus	hínáros békaszőlő		K

LILIACEAE	-	LILIOMFÉLÉK		
Polygonatum officinale		orvosi salamonpecsét	E	
CYPERACEAE	-	SÁSFÉLÉK		
Bolboschoenus maritimus		zsióka	K	
GRAMINEAE	-	PÁZSITFÜVEK		
Festuca pseudovina		sovány csenkesz	SZ	V
		(veresnadrág csenkesz)		
Dactylis glomerata		csomós ebir	SZ	
Hordeum murinum		egérárpa	SZ	V
Phragmites communis		nád	K	
Cynodon dactylon		csillagpázsit	L	SZ
Calamagrostis epigeios		siska nádtippan	K	
LEMNACEAE	-	BÉKALENCSEFÉLÉK		
Lemna trisulca		keresztes békalencse	K	
Lemna minor		apró békalencse	K	
TYPHACEAE	-	GYÉKÉNYFÉLÉK		
Typha latifolia		széleslevelű gyékény	K	

DR. LOVAS MÁRTON

Adatok Hajdúnánás és környéke rovarvilágához

A HEROSZ Hajdú-Bihar megyei Szervezete és a hajdúnánási Művelődési Központ I. Állat- és természetvédelmi táborának egyik célja Hajdúnánás természeti környezete jobb megismerése volt. A táborozók a cél érdekében szakcsoportokat hoztak létre, melyek a növényvilág, a rovar- és a madárfauna tanulmányozását tekintették feladatunknak.

A rovarász-csoport különböző gyűjtőmódszerek: fűhálózás, lepkehálózás, kopogtatás, egyelő gyűjtés, valamint talaj-csapdák alkalmazásával, különböző típusú élőhelyekről igyekezett rovarokat gyűjteni és meghatározni. Gyűjtöttek vízparti nádasokban, nedves, száraz és szikes réten, erdő-sávokban, erdőkben. Így elmondhatjuk, hogy megismerhették Hajdúnánás környékének leginkább jellemző természeti tájait, az élőhelyek rovarvilágát.

Fajok listája (gyűjtött és megfigyelt)

7. Rend: Szitakötők = Odonata

Sávos szitakötő = Calopteryx splendens

Nagyfoltos rabló = Lestes macrostigma

Erdei rabló = Sympecma fusca

Foltos szárnyjegyű rabló = Lestes barbarus

Széleslábú szitakötő = Platycnemis pennipes

Szép légivadász = Coenagrion puella

Kéksávos légivadász = Enallagma cyathigerum

Gyakori légivadász = Agrion pulchellum

Apró légivadász = Ischnura pumilio